

2,63 млрд грн. У 2011 році суб'єкти малого підприємництва одержали чистого прибутку на 4,43 млрд грн менше, ніж у 2010 році, обсяг їх чистого збитку збільшився на 262,99 млн грн. Чистий прибуток банків у 2011 році становив 3,38 млрд грн., тоді як у 2010 році - 4,29 млрд грн.

Активи акціонерних товариств (крім банків) за 2011 рік зменшились на 127,75 млрд грн та на кінець 2011 року становили 1 125,75 млрд грн. Власний капітал акціонерних товариств зменшився на 61,65 млрд грн та на кінець 2011 року склав 470,28 млрд грн (у тому числі суб'єктів малого підприємства - 25,02 млрд грн).

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги акціонерних товариств (крім банків) порівняно з 2010 роком зменшилась на 31,11 млрд грн та на кінець 2011 року дорівнювала 136,37 млрд грн. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги акціонерних товариств (крім банків) на кінець 2011 року становила 171,40 млрд грн, що менше на 18,20 млрд грн показника 2010 року.

Дивідендна політика акціонерних товариств

Якщо вести мову про дивідендну політику вітчизняних акціонерних товариств, тобто про розподіл прибутку компаніями між власниками її акцій, то у зв'язку з досить складним фінансовим становищем вітчизняних підприємств та компаній, більшість з них останніми роками дотримувались консервативної дивідендної політики, реінвестуючи майже весь прибуток у розвиток бізнесу чи не розподіляючи прибуток. Проте, в 2011 році ситуація дещо змінилася, і сума нарахованих акціонерними товариствами дивідендів, за даними фінансової звітності, в 2011 році становила 21,19 млрд грн. У той же час, за підсумками 2011 року акціонерні товариства сплатили дивідендів на загальну суму* 22,34 млн грн, що порівняно з 2010 роком значно більше, а саме на 9,24 млн грн.

Стан корпоративного управління в акціонерних товариствах

Враховуючи той факт, що в Україні досить велика частина підприємств обрала акціонерну організаційно-правову форму, позитивним є факт зростання інтересу акціонерних товариств до вдосконалення корпоративних прав, корпоративних відносин і корпоративного управління. Адже загальновідомо, що успішний розвиток корпоративного сектору в Україні тісно пов'язаний з розвитком цивілізованого корпоративного управління, а вдосконалення останнього, в свою чергу, забезпечує вітчизняному та іноземному інвестору надійний захист прав власності, виробництву - ресурси для подальшого розвитку, державі - ефективне управління процесами на ринку цінних паперів.

Розбудова корпоративного управління в Україні забезпечена впровадженням Закону України «Про акціонерні товариства», що увібрав у себе світову практику корпоративних відносин. Важливим моментом у впровадженні новацій корпоративного управління, запроваджених Законом України «Про акціонерні товариства», є приведення внутрішніх документів акціонерного товариства у відповідність до норм чинного законодавства. У зв'язку з цим є нагальною потреба напрацювання типових статутів публічних та приватних акціонерних товариств, положення про корпоративного секретаря, положення про інформаційну політику акціонерного товариства тощо.

Акціонерні товариства в Україні формують систему корпоративного управління відповідно до Принципів корпоративного управління Організації економічного розвитку та співробітництва, Принципів корпоративного управління, Закону України «Про акціонерні товариства», а також інших нормативно-правових, методичних рекомендацій та документів у цій сфері, прийнятих Комісією.

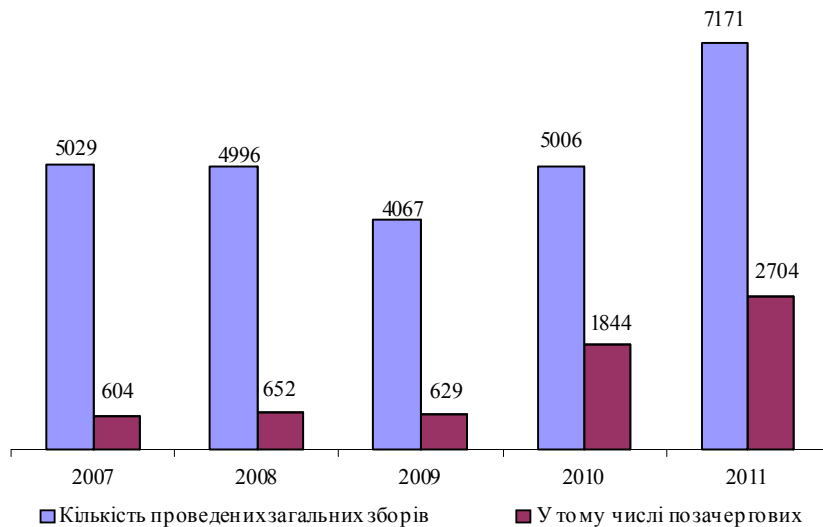
Ведучи мову про стан корпоративного управління у акціонерних товариствах відкритого типу (відкриті та публічних) та підприємствах-емітентах облігацій, варто зазначити, що, згідно до даних, наданих емітентами, у 2011 році у порівнянні з попереднім роком зростає кількість акціонерних товариств, що розкрили інформацію про стан корпоративного управління, так само як і кількість товариств, у яких проведені загальні збори акціонерів. Також демонструє зростання такий показник, як кількість товариств, у яких створено ревізійну комісію, та частка товариств, перевірених ревізійною комісією та ін. Та, безумовно, позитивними є факти зростання кількості товариств, які планують включити власні акції до лістингу фондових бірж, та товариств, які мають власний кодекс (принципи, правила) корпоративного управління. Детальна інформація щодо таких змін міститься в таблиці 40.

Таблиця 40

Основні показники про стан корпоративного управління акціонерних товариств (ВАТ і ПАТ) у 2007 - 2011 роках

	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік
Кількість товариств, які розкрили інформацію щодо стану корпоративного управління	6 091	6 104	4 936	5479	7784
Кількість товариств, у яких проведено загальні збори	5 029	4 996	4067	5006	7171
- у тому числі позачергові	604	652	629	1844	2704
Орган, який здійснював реєстрацію акціонерів для участі в останніх загальних зборах					
- мандатна комісія, призначена правлінням	3 664	3 625	1555	-	-
- правління	687	670	342	-	-
- незалежний реєстратор	1 309	1 341	2437	-	-
- реєстраційна комісія	-	-	-	3179	5952
- акціонери	-	-	-	325	420
- реєстратор	-	-	-	1354	697
- депозитарій	-	-	-	23	-
Кількість товариств, у яких створено ревізійну комісію	5 406	5 474	4379	4867	6369
Кількість представників акціонерів, що володіють менше 10 відсотків акцій, у складі наглядової ради (% від загальної кількості представників)	71,48	70,38	58,68	57,12	51,15
Періодичність проведення аудиторських перевірок акціонерних товариств зовнішнім аудитором протягом останніх трьох років (% від загальної кількості товариств, які розкрили інформацію стосовно періодичності проведення аудиторських перевірок)					
- не проводились взагалі	0,82	0,81	0,76	0,74	1,63
- менше ніж раз на рік	1,46	1,36	1,36	1,24	7,94
- раз на рік	86,20	86,73	87,09	87,03	82,94
- частіше, ніж раз на рік	11,52	11,07	10,79	10,98	7,48
Кількість товариств, у яких ревізійна комісія здійснювала перевірку фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства в минулому році (% від загальної кількості акціонерних товариств, які зазначили орган, що здійснював перевірку)	58,25	58,41	57,96	57,11	59,26
Кількість товариств, які планують включити власні акції до лістингу фондових бірж	250	478	546	775	760
Кількість товариств, які мають власний кодекс (принципи, правила) корпоративного управління	66	75	82	145	524

В 2011 році серед 7 784 акціонерних товариств, які надали інформацію щодо стану корпоративного управління, у 7 171 акціонерному товаристві (92,12 %) проводились загальні збори акціонерів, у тому числі позачергові - у 2 704 (28,92 % від загальної кількості акціонерних товариств, у яких взагалі проводилися такі збори), що відображено в діаграмі 57.

Діаграма 57. Кількість проведених загальних зборів у 2007 - 2011 роках

Контроль за ходом реєстрації акціонерів або їх представників для участі в останніх загальних зборах (за наявності контролю), які проводились протягом 2011 року, найчастіше здійснювали акціонери, які володіють у сукупності більше ніж 10 відсотками (2 341 акціонерне товариство або 30,07 % від загальної кількості акціонерних товариств, які надали інформацію щодо стану корпоративного управління у 2011 році).

У складі наглядової ради найчастіше створюються комітети стратегічного планування (у 44,14 % від загальної кількості акціонерних товариств, які надали інформацію щодо складу наглядової ради у 2011 році). В той же час, у 2011 році серед 7 784 акціонерних товариств у 791 акціонерному товаристві (10,16 %) було створено спеціальну посаду або відділ, що відповідає за роботу з акціонерами. Окрім того, у переважній більшості акціонерних товариств (89,66 % від загальної кількості компаній, які надали інформацію, яким саме чином визначається розмір винагороди членів наглядової ради) члени наглядових органів не отримують винагороди, а у 9,72 % акціонерних товариств винагорода є фіксованою сумою.

Згідно до законодавства України, виконавчий орган вирішує всі питання діяльності акціонерних товариств, крім тих, що віднесені до компетенції загальних зборів і наглядової ради товариств. У 29,47 % акціонерних товариств статuti або внутрішні документи акціонерних товариств містять положення про конфлікт інтересів, тобто суперечність між особистими інтересами посадової особи або пов'язаних з нею осіб та обов'язком діяти у інтересах акціонерного товариства. Тому серед акціонерних товариств досить поширеною практикою є розроблення внутрішніх документів. Найчастіше додаткової регламентації у внутрішніх документах потребують положення про загальні збори акціонерів (21,35 %), положення про наглядову раду (20,98 %), положення про ревізійну комісію (20,71 %) та положення про виконавчий орган (правління) (20,68 %).

Серед найбільш непрозорих питань в діяльності акціонерних товариств є інформація щодо розміру винагороди посадових осіб акціонерних товариств та дані про акціонерів, які володіють 10 та більше відсотками статутного капіталу.